

Reactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. e.o. 'Uitvoeringsplan Brede Milieuvisie'

Geachte raadsleden, wethouder, overige aanwezigen,

1. Thans ligt het Rv: 'Uitvoeringsprogramma Brede Milieuvisie' ter besluitvorming aan de gemeenteraad voor. De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. maakt gaarne van de geboden gelegenheid gebruik hier een reactie op te geven. Eerst zal nog even kort worden stilgestaan bij het planproces, waarna een inhoudelijke reactie zal worden gegeven;

Planproces

2. In oktober 2016 is de 'Brede Milieuvisie' door de gemeenteraad gewijzigd vastgesteld. Daarbij is toen afgesproken dat bepaalde doelen in het 'Uitvoeringsplan' meer concreet zouden worden gemaakt, evenals ook jaarlijks een evaluatie (op basis monitoring) zou plaatsvinden.
Daarnaast is met name in december 2016 ook in het kader van de besluitvorming over de zogenaamde 'Houtenergiecentrale' besloten dat deze mede zou worden afgewogen in een nog op te stellen 'Energieplan/Energievisie';
3. Eveneens is (kennelijk) besloten het programma 'Duurzaam Zeist', evenals ook afspraken 'Coalitieakkoord', integraal in het: 'Uitvoeringsplan Brede Milieuvisie' op te nemen, zodat ook echt van een (meer) integrale aanpak sprake is, hetgeen uiteraard door Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van harte wordt onderschreven;
4. Na de gegeven besluitvorming(en) in oktober 2016 en december 2016 is er op 8 december 2016 door de gemeente met de eerder bij het opstellen van de Brede Milieuvisie betrokken participanten (en anderen) een bijeenkomst belegd, teneinde per gegeven pijler uit de 'Brede Milieuvisie' tot een nadere concretisering te komen (zie in deze met name ook het: 'Uitvoeringsplan', Bijlage 1: 'Opbrengst 8 december 2016 concretisering pijlers Brede Milieuvisie');
5. Thans ligt er dan het: 'Uitvoeringsplan Brede Milieuvisie' ter besluitvorming aan de gemeenteraad voor. Als je dat dan de doelen uit het voorliggende 'Uitvoeringsplan Brede Milieuvisie' legt naast de voorstellen zoals deze uit de bijeenkomst van 8 december naar voren zijn gekomen, dan valt het dus op dat daar t.a.v. bepaalde pijlers er nogal wat wijzigingen zijn doorgevoerd.
Voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat uit het nu voorliggende Raadsvoorstel heeft begrepen zou dat dan daaruit voortkomen, dat de gemeente de concrete doelen zoals deze uit de bijeenkomst van 08 december 2016 zijn voortgekomen, zoals die t.a.v. biodiversiteit én ook water én milieu, niet heeft overgenomen, aangezien dat '*buiten haar cirkel van invloed zou liggen*'. Voor zover dat al het geval is, vraagt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich hierbij wel af, waarom zij de betreffende wijzigingen dan niet eerst heeft voorgelegd aan diegenen die daarbij hebben geparticipeerd, zodat ook zij daar alsnog een reactie op hadden kunnen geven;
6. Natuurlijk is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er een groot voorstander van, zoals ook al eerder ten tijde behandeling door de gemeenteraad van de Brede Milieuvisie reeds aangegeven, dat er nu ook, mede gezien de 'urgentie', bepaalde milieuthema's ook echt voortvarend worden opgepakt, uiteraard voor zover dat nog niet het geval is, maar het lijkt ons wel goed, ook vanuit verwachtingsmanagement, daarbij dan in de samen te doorlopen processen wel een bepaalde zorgvuldigheid in acht te nemen. Dat ook gezien het gegeven dat als we de doelen ook echt willen halen, zoals de gemeente ook zelf in het Uitvoeringsplan aangeeft, dat we dat dan ook echt met zijn allen samen zullen moeten doen;
7. Overigens zou het goed zijn geweest als bij de stukken ook het: 'Advies van het AML' was gevoegd, zodat ook derden daarvan kennis hadden kunnen nemen;

Inhoudelijke aspecten

Doelen (zie ook 'Uitvoeringsplan', Hoofdstuk 2)

8. Hierbij zal per pijler een (korte) reactie op aangegeven doelen worden gegeven.

Klimaat en energie

9. Zeist gaat voor een klimaatneutraliteit in 2030, hetgeen als doel al was vastgelegd in de Brede Milieuvisie, evenals zet men erop in, hetgeen de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van

harte ondersteund, om in 2050 geheel fossielvrij te zijn (zie overigens ook 'Energieagenda (Min EZ, 2016));

10. Teneinde het doel om in 2030 klimaatneutraal te willen zijn te kunnen realiseren, zal er dan nu eerst door een Werkgroep een procesvoorstel worden gedaan om tot 'Energieplan' te komen en dan vervolgens dat: 'Energieplan' worden opgesteld. Dat 'Energieplan' dient dan minimaal het besparingspotentieel te bevatten, evenals het potentieel/potenties voor de opwekking van duurzame energie (vergelijk in deze overigens ook 'Trias energetica') én óók een gezamenlijke strategie naar een klimaatneutraal Zeist in 2030. Het tussendoel is dan in 2020 een reductie van 30% t.o.v. 2010 te hebben behaald;
11. Natuurlijk is het mooi dat er is besloten dat er een 'Energieplan' komt (vergelijk ook 'Energieplan De Bilt' en ook lokaal: 'Energieakkoord De Bilt'), maar voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. blijft het toch onduidelijk of er ook voor het opstellen van het eerste gedeelte van het 'Energieplan', dus het in kaart brengen besparingsmogelijkheden en ook de kansen voor een duurzame opwekking, al dan niet in brede zin gebruik gaat worden gemaakt van de 'expertise' zoals deze in de samenleving aanwezig is, dus niet alleen van 'expertise' van de leden van de te nog te formeren Werkgroep. Voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat uit het thans voorliggende voorstel heeft kunnen afleiden, wordt er daarbij eigenlijk pas in de tweede fase, dus bij het opstellen energieagenda's (bijv. per buurt, wijk of doelgroep), van een nadere samenwerking met doelgroepen gesproken (zie ook het: 'Uitvoeringsplan', pag. 6), hetgeen zij (dus) als een gemiste kans zou zien. Zo heeft o.i. de aanpak in de gemeente 'Utrechtse Heuvelrug' geleerd, dat een brede aanpak (inclusief het samen spelen van het 'Energiespel' dat door ODRU is ontwikkeld), waarbij de samenleving als geheel vanaf het begin actief betrokken is, meteen veel creatieve ideeën oplevert. Daar komt bij dat het op zich natuurlijk mooi is als je weet welke potenties voor een duurzame energieopwekking er zijn, maar dat het wellicht nog belangrijker is dat er voor bepaalde maatregelen ook inzicht bestaat in welke mate deze maatschappelijk haalbaar zijn, dus tevens op draagvlak vanuit de samenleving kunnen rekenen (vergelijk ook de almaar doorlopende discussie over de windmolens langs het ARK in Houten). Juist ook in die zin is het o.i. van groot belang bij de ruimtelijke keuzen die daarbij aan de orde zijn meteen de samenleving zo breed mogelijk te betrekken, evenals dat ook zo integraal mogelijk op te pakken, dus ook rekening houdend met aanwezige waarden van natuur, landschap als ook cultuurhistorie én ook leefomgevingskwaliteiten (denk o.a. ook aan het 'Houtenergiestation'). In die zin heeft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich dan ook altijd uitgesproken voor het opstellen van een (integrale) 'Energievisie' i.p.v. een (meer) sectoraal 'Energieplan';
12. Ook zou het o.i. goed zijn als in het: 'Energieplan/Energievisie', dus ook een duidelijke 'Routekaart' zou worden opgenomen, zodat ook duidelijke toetsbare targets worden gesteld, die op basis gegeven monitoring tijdige bijsturing mogelijk maken;

Circulaire economie

13. Hierbij is een aantal meer concrete 'maatregelen' opgenomen, hetgeen op zich mooi is, maar gezien enorme regionale potenties (zie ook de rapporten: 'Op weg naar Cirkelregio Utrecht - Strategische verkenning (Utrecht Sustainability Institute, 2015)' en met name ook: 'Circulaire potentie voor Utrecht (TNO, 2016)'), is het de vraag of bij deze pijler toch niet van nog hogere ambities zou kunnen worden uitgegaan, zeker ook waar het de gemeente zelf betreft. Zo gaat de gemeente De Bilt er in ieder geval voor om als gemeentelijke apparaat in 2016 (!) geheel afvalvrij te opereren (zie in deze ook het Duurzaamheidsprogramma De Bilt 2015-2018 'Groene meter maken'). Ook zou in de gemeente Zeist natuurlijk net als in Zwolle, Hilversum, etc., in het kader van '100 huishoudens x 100 dagen x 100 % afvalvrij' een 'pilot' kunnen worden gedaan om als burger (een bepaalde periode) ook echt geheel afvalvrij te leven (zie ook de website:100-100-100.nl), ook om ervaringen op te doen hoe daaraan samen vorm te geven (zie in deze overigens o.a. ook het rapport: 'Zwolle zonder afval (Zwolle, 2016)');

Levend netwerk van natuur, landschap en cultuurhistorie

14. Op zich is het natuurlijk mooi dat als doelstelling voor 2030 is aangegeven dat 'biodiversiteit' het centrale uitgangspunt is bij de aanleg en het beheer van openbaar

groen en water. Maar de doelstelling zoals deze uit bijeenkomst van 8 december naar voren kwam was veel ambitieuzer, namelijk de: *'biodiversiteit per 2020 gestabiliseerd en per 2030 20% verbeterd'* en betrof feitelijk dus een doelstelling die gehele gemeente aanging, dus zowel de gemeente zelf, de burgers, als ook de bedrijven.

Juist door onder een dergelijk doel, dus het verhogen van de 'biodiversiteit', met zijn allen de schouders te zetten is o.i. heel veel mogelijk. Als dit immers door zowel de gemeente t.a.v. inrichting en beheer gemeentelijke groen (zie in deze o.a. ook het rapport:

'Natuurlijk op weg in Zeist (Bureau Waardenburg, 2015)' én ook de: 'Veldgids wilde planten en dieren - Voor altijd groen (Gemeente Zeist, 2016)'), maar ook door de bedrijven (zie o.a. ook de brochure: 'Op weg naar een natuurinclusieve landbouw') en instellingen (zie ook eerder initiatief tot 'bijenlint' tussen Amersfoort en Utrecht), evenals de burgers (zie o.a. ook de: 'Operatie Steenbreek') ook echt actief wordt opgepakt, waarvan er in den lande inmiddels vele voorbeelden zijn (zie o.a. ook het rapport: 'De betekenis van groene self-governance (WOT, 2016)'), kan Zeist weer echt (letterlijk) tot bloei worden gebracht.

Daar komt bij dat net door de provincie Utrecht in kader invoering van de: 'Wet Natuurbescherming' een nieuwe: 'Natuurvisie - Een plus op het Natuurbeleid 2.0' is vastgesteld, met daarbij ook bijzondere aandacht (op basis van o.a. de zogenaamde leefgebiedenbenadering') voor zogenaamde 'Aandachtssoorten', 'Icoonsoorten' en met name ook 'Natuurparels', waarvan er ook rondom Zeist een relatief groot aantal zijn gesitueerd (zoals o.a. het Zeisterbos, het KR-gebied en natuurlijk ook de Vliegbasis). Dus door daar volop op in te spelen, inclusief ook 'natuurinclusief ontwerpen', zijn er zo o.i. dus vele kansen om tot een verhoging van de biodiversiteit te komen. Door dit mede als speerpunt van het beleid te maken en dat ook per wijk nader uit te werken (vergelijk ook het eerdere voorstel van 08 december), zou Zeist zo natuurlijk ook haar imago als groene gemeente kunnen versterken (vergelijk ook de 'Structuurvisie Zeist schrijf je met een Q', als ook het gemeentelijk Groenstructuurplan Zeist (voor) Groen');

15. Dat binnen deze pijler door de gemeente dan het: 'Natuurinclusief ontwerpen' meteen al zo voortvarend is opgepakt, o.a. met een (zeer) goed bezochte bijeenkomst (inclusief excursie), is natuurlijk fantastisch, waarbij daaraan o.i. d.m.v. een 'Handreiking Natuurinclusief Ontwerpen (en ook een 'flyer')'¹ en (zo mogelijk) ook het aanstellen ecoloog nog wel een gevolg zal moeten worden gegeven, teneinde dit ook echt in de gemeentelijke organisatie en ook de samenleving te kunnen verankeren;
16. Hetgeen m.b.t. de doelen t.a.v. het groen is gesteld, geldt ook t.a.v. het grond- en oppervlakte watersysteem. Zo blijft het voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. toch onduidelijk waarom men de/het ambitie/doel om: *'in 2030 een zo natuurlijk grond- en oppervlakte watersysteem te hebben, zowel kwantitatief (zover mogelijk herstel van de kweldruk) als kwalitatief* niet gewoon als doel heeft overgenomen, ook gezien hetgeen daarover als toekomstbeeld in het 'Uitvoeringsplan', pag. 15 wordt aangegeven. Natuurlijk is het fantastisch als er meer gaat worden afgekoppeld, maar daarmee heeft er dus in 2030 nog geen algeheel herstel van het natuurlijke grond- en oppervlaktewatersysteem plaatsgevonden, zoals dat uit de bijeenkomst van 8 december als voorstel naar voren kwam. Natuurlijk is hier al veel onderzoek naar gedaan, maar bij de maatregelen die in dat kader zijn genomen, zoals in het kader van het 'Watergebiedsplan Groenraven-Oost en Maartensdijk (HDSR, 2008)', waren dat toch veelal zogenaamde 'alibi-maatregelen' dan dat een structurele aanpak heeft plaatsgevonden. Ook liggen er op gebied van het waterkwaliteitsbeleid (vergelijk ook KRW), ook in het binnenstedelijke gebied, nog vele kansen, o.a. wat betreft de aanleg van natuurvriendelijke oevers, waardoor niet alleen de waterkwaliteit kan worden verbeterd, maar ook de biodiversiteit (zie in deze overigens ook o.a. het rapport: 'Beoordeling stadswateren gemeente Zeist (TAUW, 2007)');

Gezonde leefomgeving en kwaliteit van leven

17. Natuurlijk is het ook hierbij mooi als in kader nieuwe Omgevingsvisie en -plan door de gemeente wordt gestreefd naar goede milieukwaliteiten (zie in deze overigens ook de publicatie: 'Leidraad duurzame gebiedsontwikkeling (provincie Utrecht, 2015)'), maar het

¹ Voor een dergelijke handreiking blijkt inmiddels ook bij veel andere partijen veel belangstelling te bestaan.

zal ook duidelijk zijn dat als de gemeente dat echt serieus neemt dat zij dan gewoon in 2030 o.a. wat betreft luchtkwaliteit gewoon van WHO-normen, etc., zou moeten uitgaan (zie in deze wederom de in de bijeenkomst van 8 december geformuleerde doelen én wat betreft de luchtkwaliteit overigens ook het: 'Beroepschrift gemeente tegen snelheidsverhoging naar 130 km/uur van de A-28'). Juist ambitieuze milieukwaliteiten komen niet alleen de natuur ten goede, maar uiteindelijk ook de mens (vergelijk ook het concept van: 'Healthy Urban Living');

Meerjarig dynamisch plan (zie ook het: 'Uitvoeringsplan, Hoofdstuk 3)

18. Uiteraard is het van belang, ook al aangezien het om een 'Visie' gaat, bij met name de uitvoering in te blijven spelen op de ontwikkelingen in de samenleving, ook gezien snelheid waarmee de ontwikkelingen thans gaan, maar daarbij is het o.i. wel zaak de 'doelen' voor ogen te blijven houden, dus ook 'koers' te blijven houden;
19. Juist ook aangezien het in vele gevallen bij de beoogde transitie niet alleen om structurele keuzen gaat die binnen de samenleving worden gemaakt, maar met name ook om gedragsveranderingen (zie ook de publicatie: 'Doen en laten - Effectiever milieubeleid door mensenkennis (RLI, 2014)'), moet aan voorlichting en communicatie, bij voorkeur op een aansprekende manier, een groot belang worden toegekend;

Uitvoeringsplan (zie ook: 'Uitvoeringsplan', Hoofdstuk 4)

20. Dit is dan het daadwerkelijke 'Uitvoeringsplan', waarbij per pijler een aantal projecten wordt aangegeven, evenals de prioritering zoals deze in een bijeenkomst van begin 2016 daaraan is gegeven;
21. In ieder geval is het goed dat er per project ook een 'Initiator' en ook 'Overige betrokkenen en uitvoerenden' worden aangegeven, evenals (start) planning, maar het zou o.i. toch goed zijn als er ook een 'Sturingsteam' komt, zowel per pijler als 'overall', niet alleen om per pijler de vaart er in te houden, maar ook om een goede onderlinge afstemming tussen de pijlers te waarborgen (zie overigens ook hierna onder het hoofdje: 'Voorstel tot gezamenlijke aanpak/sturing');
22. Aangezien hiervoor onder het hoofdje 'Doelen' ook al veel is gezegd over de vele mogelijkheden die er o.i. zijn om ook d.m.v. projecten ook echt ambitieuzere doelen te halen, zal hier (m.u.v. het 'Houtenergiestation') niet meer op afzonderlijke projecten worden ingegaan, waarvan vele overigens de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. uit het hart zijn gegrepen;
23. Wel is het de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. opgevallen dat de 'doelstellingen' en ook 'maatregelen' die onder doelen zijn aangegeven lang niet altijd zijn doorvertaald in afzonderlijke projecten, zoals m.b.t. 'stadslandbouw', afkoppelen, etc., dus daar zou o.i. nog goed naar moeten worden gekeken;
24. Wat betreft het project: 'Houtenergiestation' gaat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er dan wel vanuit dat deze inderdaad in het kader van het Energieplan zal worden afgewogen, een en ander dan overeenkomstig de motie van de raad, d.d. 06 december 2016;

Monitoring en financiering (zie ook: 'Uitvoeringsplan', Hoofdstuk 5)

25. Hierbij sluit de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich aan bij inspraakreactie van Herman Wieringa, waarbij een stapsgewijze aanpak, inclusief bijbehorende financiering, wordt bepleit. Daarbij vraagt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zich overigens wel af of nu, ook al is urgentie op dat gebied dan (zeer) hoog, er toch niet teveel van de beschikbare middelen naar de pijler 'Klimaat en energie' uitgaat, maar dat is uiteraard aan de gemeenteraad;

Voorstel tot gezamenlijke aanpak/sturing

26. Zoals ook door Herman Wieringa (van o.a. het 'Platform Stadslandbouw/LEADER +) voorgesteld zou het inderdaad mooi zijn als er inderdaad een 'Sturingsteam' in het leven zou worden geroepen, teneinde wat betreft de doelen uit de 'Brede Milieuvisie' tot een echt gezamenlijke aansturing te komen. In die zin wordt dat door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. van harte ondersteund.

Wellicht zou dat dan in de toekomst uit kunnen groeien tot een echt 'Platform Duurzaamheid' (vergelijk ook eerdere voorstel uit 'Zeist Duurzaam', evenals ook initiatief gemeente Utrechtse Heuvelrug om te komen tot een 'Duurzaamheidsraad'), maar waar

het omgaat is dat we er '*samen met zijn allen de schouders onder zetten*' en zo de afzonderlijke kralen 'Brede Milieuvisie' ook tot echt een schitterende kralenketting kunnen worden;

27. Juist door zo'n integrale aanpak (vergelijk in deze ook doelstellingen nieuwe 'Omgevingswet') kunnen de maatregelen uit de ene pijler de andere versterken, evenals bij besluiten ook daadwerkelijk met gevolgen voor andere pijlers rekening worden gehouden, zodat ook echt van een algehele transitie naar een duurzame samenleving sprake kan zijn (zie o.a. ook de website: 'www.degrotetransitie.nl');

Conclusie

28. Mooi dat dit voorstel er zo supersnel ligt. Maar nog mooier was het o.i. geweest als eerst nog een terugkoppeling van de nu opgenomen meer SMART doelen met participanten had plaatsgevonden;
29. Ten aanzien van de nu gegeven doelen heeft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. daarbij dus ook de nodige kanttekeningen, met name ook aangezien deze toch (sterk) lijken afgezwakt t.o.v. doelen zoals deze uit de bijeenkomst van 08 december 2016 naar kwamen. Dat terwijl er wel degelijk m.b.t. gegeven pijlers er vele kansen liggen, die o.i. gewoon zouden moeten worden benut, teneinde zo samen met alle partners tot een echt duurzaam Zeist te komen;

Patrick Greeven (Stichting Milieuzorg Zeist e.o.)